

VINNOVA RAPPORT
VR 2009:18

**EN UNDERSÖKNING
AV INNOVATIVA FÖRETAGS
SYN PÅ STRATEGISKT
UTVECKLINGSARBETE I SPÅRET
AV LÅGKONJUNKTUREN**

Titel: En undersökning av innovativa företags syn på strategiskt utvecklingsarbete i spåret av lågkonjunkturen

Författare: Sweco Eurofututres

Serie: VINNOVA Rapport VR 2009:18

ISBN: 978-91-85959-72-3

ISSN: 1650-3104

Utgiven: Juli 2009

Utgivare: VINNOVA - Verket för Innovationssystem

Om VINNOVA

VINNOVAs uppgift är att *främja hållbar tillväxt* genom finansiering av *behovsmotiverad forskning* och utveckling av *effektiva innovationssystem*.

Genom sitt arbete ska VINNOVA tydligt bidra till att Sverige utvecklas till ett ledande tillväxtland.

VINNOVA främjar FoU i små och medelstora företag. Små och medelstora företag (SMF) spelar en avgörande roll för ett lands konkurrenskraft och sysselsättning. Med tanke på att FoU-verksamhet blivit mer komplex och dessutom förknippad med stora kostnader och risker har SMF sämre möjligheter att bedriva egen FoU-verksamhet jämfört med t ex större företag.

I serien VINNOVA Rapport publiceras externt framtagna rapporter, delrapporter, kunskapssammanställningar, synteser, översikter och strategiskt viktiga arbeten från program och projekt som fått anslag av VINNOVA.

Forskning och innovation för hållbar tillväxt

En undersökning av innovativa
företags syn på strategiskt
utvecklingsarbete i spåret
av lågkonjunkturen

Förord

Med syfte att öka kunskapen om hur lågkonjunkturen påverkat innovativa små och medelstora företag och deras strategiska utvecklingsarbete har VINNOVA låtit genomföra en telefonundersökning. Undersökningen har genomförts under perioden 1 juni till 12 juni 2009 av Sweco Eurofutures och SKOP. Målgruppen för undersökningen är innovativa små och medelstora företag. Urvalet av intervjuade företag baseras på företagslistor från Svenskt Näringsliv och VINNOVA över företag verksamma inom tillverkning, tjänster och life science. Antalet företag som ingår i undersökningen uppgår till 114. Respondenter har huvudsakligen varit företagets verkställande direktör.

Syftet med undersökningen är att ”ta tempen” på de innovativa små och medelstora företagens strategiska utvecklingsarbete mot bakgrund av lågkonjunkturen. Följande frågeställningar ligger till grund för undersökningen:

- Hur påverkar lågkonjunkturen de innovativa små och medelstora företagen?
- Drabbar lågkonjunkturen vissa typer av företag hårdare än andra?
- Vilken inriktning har företagets strategiska utvecklingsarbete och hur finansieras arbetet?
- Kan vi se några effekter av lågkonjunkturen på företagets strategiska utvecklingsarbete?

VINNOVA i juni 2009

Jenni Nordborg

Rolf Nilsson

Anne Lidgard

Avdelningschef Aktörsavdelningen

Innehåll

1	Inledning.....	7
1.1	Bakgrund.....	7
1.2	Syfte och frågeställningar	8
1.3	Undersökningens tillvägagångssätt.....	8
2	Resultatredovisning	11
2.1	Lågkonjunktorens generella påverkan på företagen	11
2.1.1	Har företagen sett botten av lågkonjunkturen?	11
2.1.2	Orderingång.....	12
2.1.3	Personalstyrka och varsel	14
2.2	Lågkonjunktorens påverkan på det strategiska utvecklingsarbetet.....	16
2.2.1	Inriktningen på företagets strategiska utvecklingsarbete	16
2.2.2	Finansieringen av företagets strategiska utvecklingsarbete.....	18
2.2.3	Lågkonjunktorens påverkan på företagets strategiska utvecklingsarbete.....	19
2.2.4	Vad behövs för att öka företagets satsningar på strategiskt utvecklingsarbete?	24
3	Sammanfattande slutsatser	27
3.1	Lågkonjunkturen påverkar företagen i olika hög utsträckning.....	27
3.2	Vissa skillnader mellan branschernas strategiska utvecklingsarbete och dess externa finansieringsformer	28
3.3	Lågkonjunkturen har främst påverkat tillverkningsföretagens strategiska utvecklingsarbete negativt	28
	Bilaga 1: Intervjufrågor.....	30

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under 2008 bröt en finansiell kris ut i USA som har fått stora återverkningar på världsekonomin. Den amerikanska staten sågs sig tvungen att ta kontroll över de två stora bolåneinstituten Fannie Mae och Freddie Mac och investmentbanken Lehman Brothers gick i konkurs. Oron inom den finansiella sektorn spreds till de traditionella bankerna och i vissa länder har regeringar räddat eller tagit över banker. Den svenska regeringen har inrättat ett bankgarantisystem, bland annat mot bakgrund av den situation som uppstått i de baltiska länderna. Det är framförallt Swedbank och SEB som har osäkra fordringar i Baltikum.

Den finansiella oron har också gjort avtryck i den reala ekonomin. Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) minskade Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) med 6,5 procent under det första kvartalet 2009 jämfört med samma kvartal föregående år. Jämfört med det fjärde kvartalet 2008 var nedgången 0,9 procent. En viktig orsak till den negativa BNP-utvecklingen var en kraftig minskning av de fasta bruttoinvesteringarna. Nedgången i produktionen var särskilt stor i tillverkningsindustrin – hela 24,3 procent mindre än under motsvarande kvartal år 2008.

Många företag befinner sig därför i en svår situation just nu på grund av den låga efterfrågan i ekonomin och svårigheterna med att låna pengar för investeringar. Lågkonjunkturen har lett till en kraftig ökning i antalet varsel och arbetslösheten förväntas stiga kraftigt framöver. Situationen är emellertid inte densamma för samtliga branscher och företag. Företag med anknytning till läkemedelsindustrin går vanligtvis bättre i lågkonjunkturer än företag i mer traditionella exportindustrier. Hittills verkar tjänsteföretag ha klarat av krisen bättre än företag inom tillverkningsindustrin, men efterfrågan på tjänster kan komma att försämrats ytterligare efter att arbetslösheten har stigit ytterligare.

Kristider kan emellertid också vara en startpunkt för förnyelse och omvandling. I strävan efter att få ett bra utgångsläge ur krisen kan den skärpta konkurrensen pressa företagen att förbättra och förnya sina varor och tjänster. Det förutsätter emellertid att företagen fortsätter att satsa på strategiskt utvecklingsarbete. Därför är det intressant att veta hur innovativa små och medelstora företag upplever att lågkonjunkturen påverkar deras satsningar.

Detta är en fråga som VINNOVA önskar ta reda på och har därför gett Sweco Eurofutures i uppdrag att genomföra en undersökning där företagsledare för tillverknings-, tjänste- och life science-företag tillfrågas om hur lågkonjunkturen påverkar företagen och deras strategiska utvecklingsarbete.

Uppdraget har genomförts av Stefan Wing och Olof Linde vid Sweco Eurofutures under maj-juni 2009.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande undersökning är att ”ta tempen” på företagens strategiska utvecklingsarbete¹ mot bakgrund av lågkonjunkturen.

Följande frågeställningar ligger till grund för rapporten:

- Hur slår lågkonjunkturen mot innovativa små och medelstora företag?
- Drabbar lågkonjunkturen vissa typer av företag hårdare än andra?
- Vilken inriktning har företagens strategiska utvecklingsarbete och hur finansieras arbetet?
- Kan vi se några effekter av lågkonjunkturen på företagens strategiska utvecklingsarbete?

1.3 Undersökningens tillvägagångssätt

Denna undersökning är primärt en kvantitativ sammanställning över hur ett drygt 100-tal små och medelstora företag upplever att lågkonjunkturen påverkar dem och deras strategiska utvecklingsarbete. VINNOVA och Svenskt Näringsliv har tillhandahållit en bruttolista med cirka 400 små och medelstora företag. Företagen är indelade i tre branschaggregat och har bedömts som innovativa utifrån tidigare undersökningar.

Den första kategorin består av företag som arbetar med tillverkning och framställning av plast och inom kemi samt stål och metall. Dessa företag betecknas i rapporten som *tillverkningsföretag*. Den andra kategorin av företag är de som är medlemmar i två av Almegas förbund – Almega tjänsteförbunden samt IT & telekomföretagen. I rapporten betecknas dessa som *tjänsteföretag*. Den tredje kategorin av företag är verksamma inom Life Science. Det handlar alltså om läkemedels- och bioteknikföretag. Dessa betecknas som *life science-företag*.

¹ Med strategiskt utvecklingsarbete avses den verksamhet som genomförs i syfte att utveckla nya eller förbättra befintliga varor, tjänster eller processer. Det inkluderar förutom forskning även konstruktions- och utvecklingsarbete, fortbildning samt organisationsutveckling och marknadsföring.

Ur dessa tre grupper av företag har 114 företagsledare intervjuats per telefon under perioden 1-12 juni. Intervjufrågorna har utarbetats i samarbete med VINNOVA, Svenskt Näringsliv och SKOP². SKOP har genomfört 102 telefonintervjuer och Sweco Eurofutures tolv telefonintervjuer med fler uppföljningsfrågor med öppna svarsalternativ. De sistnämnda intervjuerna syftar till att få en fördjupad förståelse för hur företagen resonerar. Respondenterna har i de flesta fallen varit företagens verkställande direktörer.

Ambitionen var att eftersträva en så jämn fördelning som möjligt mellan de olika företagskategorierna. Figur 1.1 nedan visar fördelningen.

Figur 1.1 Fördelningen av respondenter efter företagstyp

	Antal företag	Fördelning i procent
<i>Tillverkningsföretag</i>	34	30%
<i>Tjänsteföretag</i>	43	38%
<i>Life science-företag</i>	37	32%
<i>Totalt</i>	<i>114</i>	<i>100%</i>

Det ska således poängteras att detta inte är en statistisk säkerställd undersökning. Däremot menar vi att urvalet är tillräckligt för att kunna generalisera resultaten till de drygt 400 företagen som ingår i det material som VINNOVA och Svenskt Näringsliv tillhandahållit. Det övergripande syftet har varit att ”ta tempen” på företagens strategiska utvecklingsarbete mot bakgrund av lågkonjunkturen.

Även om företagstyper utgör den centrala indelningsgrunden är det bra att ha i åtanke att företagens storlek (i denna undersökning mätt i termer av antal anställda) är en faktor som kan påverka företagens strategiska utvecklingsarbete. Figur 1.2 nedan visar fördelningen per företagstyp mellan tre storleksklasser. Drygt en tredjedel av samtliga företag har 0-10 anställda. Andelen företag med 11-50 anställda är lika hög. En fjärdedel av företagen har 51-250 anställda.

En snabb jämförelse mellan företagstyperna visar att tjänsteföretagen och life science-företagen har en likartad storleksfördelning medan tillverkningsföretagen generellt sett är större i termer av antalet anställda.

² SKOP är ett oberoende familjeägt företag för opinions- och marknadsundersökningar. SKOP grundades 1985 av forskare som tidigare varit verksamma vid Uppsala universitet. I SKOPS:s ledningsgrupp ingår dessutom personer med erfarenhet från företagsledning i det privata näringslivet.

Figur 1.2 Klassindelad fördelning av antalet anställda efter företagstyp

	Tillverknings- företag	Tjänsteföretag	Life science- företag	Samtliga företag
<i>0 till 10</i>	18%	42%	51%	38%
<i>11 till 50</i>	42%	37%	35%	38%
<i>51 till 250</i>	39%	21%	14%	24%
<i>Totalt</i>	100%	100%	100%	100%

2 Resultatredovisning

I detta kapitel redovisas resultatet av undersökningen. I den första delen redovisas hur företagen i undersökningen bedömer att lågkonjunkturen påverkar dem i allmänhet. I den andra delen redogörs för hur företagen bedömer att lågkonjunkturen påverkar dess strategiska utvecklingsarbete.

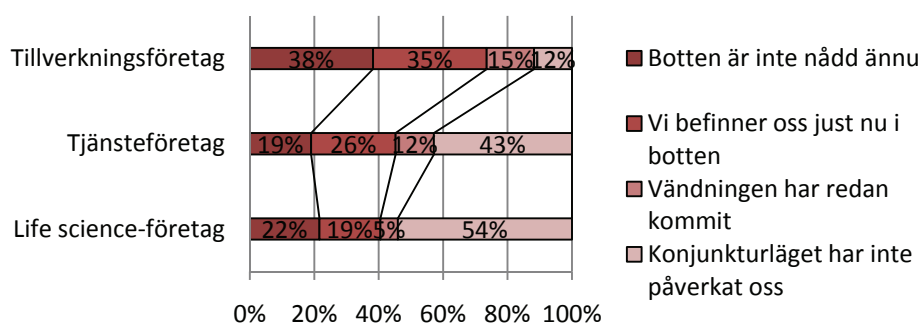
2.1 Lågkonjunktorens generella påverkan på företagen

2.1.1 Har företagen sett botten av lågkonjunkturen?

Respondenterna fick inledningsvis svara på hur de bedömer konjunkturläget med utgångspunkt i det egna företaget. Sett till helheten anser drygt hälften av respondenterna att botten inte är nådd eller att de just nu befinner sig i botten. Knappt hälften menar däremot att vändningen redan har kommit eller att konjunkturläget inte har påverkat dem (åtminstone inte negativt).

Det finns dock tydliga skillnader mellan de tre kategorierna av företag. Tillverkningsföretagen är mest pessimistiska. Nästan tre fjärdedelar (73 procent) menar att botten inte är nådd eller att de just nu befinner sig i botten av lågkonjunkturen. Motsvarande andel för tjänsteföretagen är knappt hälften av respondenterna (45 procent) och fyra av tio för life science-företagen (41 procent). Värt att notera är att över hälften av life science-företagen (54 procent) menar att konjunkturläget inte har påverkat dem – åtminstone inte negativt.

Figur 2.1 Företagsledarnas allmänna bedömning av konjunkturläget utifrån företagets perspektiv

Frågan är bara vad de baserar sina bedömningar på. De företag som inte har påverkats av lågkonjunkturen framhäver att försäljningen och omsättningen ökar. Men det kan också bero på vilken kund ett företag har. Som en VD för ett litet life science-företag uttryckte det:

Vi påverkas inte av sådana faktorer [konjunkturläget]. Vi har nämligen det offentliga och sjukvården som kund.

De som menar att vändningen redan har kommit framhäver just en ökad omsättning och försäljning som tecken på detta. De som menar att botten inte är nådd lyfter fram olika orsaker till att en vändning inte är nära förestående. Vissa menar att det bara är en känsla eller ett allmänt intryck att botten inte är nådd. En VD för ett tillverkningsföretag menar att den fortsatta prispressen tyder på att botten inte är nådd.

Vi märker framförallt av lågkonjunkturen genom sjunkande priser. I varje projekt är det alltfler entreprenörer som räknar och pressar priserna. Konkurrenten är mycket hårdare nu.

En VD för ett tjänsteföretag nämner kommande nedskärningar i den kommunala sektorn som en faktor som kan innebära att hans företag inte har sett botten av lågkonjunkturen ännu.

Det är så att våra kunder framförallt är kommunala bolag och vi tror att de kommer få hårda besparingskrav efter sommaren. Så vi är rädda för att botten inte är nådd för vår del. Sparkrav leder nog till mindre IT-beställningar, men det kan ju också slå tvärtom om vi har tur. Det är svårt att sia om.

Lågkonjunkturen har alltså slagit hårdast mot tillverkningsföretagen. Det finns emellertid anledning att tro att även tjänsteföretagen får det svårare framöver. Arbetslösheten kommer att öka och efterfrågan i ekonomin lär vara låg ett tag framöver. Det innebär även att efterfrågan på tjänsteföretagens produkter sjunker. Att life science-företagen inte tycks ha drabbats särskilt hårt av krisen är också ett väntat resultat. Företag inom läkemedelsindustrin brukar klara lågkonjunkturer bra. Vissa företag kanske till och med går bättre i tider av ekonomisk oro.

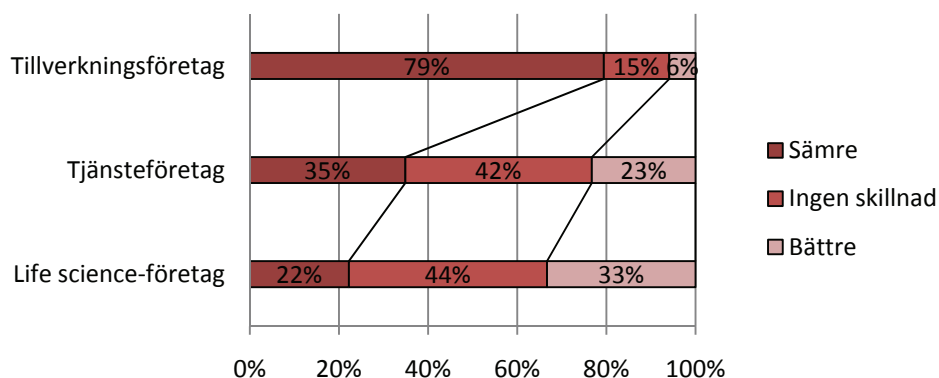
2.1.2 Ordergång

En indikator på hur väl det går för företag är hur ordergången förändras över tid. Respondenterna fick uppge om ordergången idag är bättre, sämre eller oförändrad jämfört med för ett år sedan (det vill säga maj/juni 2008). Totalt sett uppger 44 procent av företagen att den idag är sämre, 21 procent att den är bättre och 35 procent att den är oförändrad.

I linje med resultatet av företagens allmänna bedömning utifrån konjunkturläget finns stora skillnader mellan de tre kategorierna av företag. Nästan åtta av tio (79 procent) tillverkningsföretag uppger att ordergången är sämre idag än för ett år sedan. För tjänsteföretagen är denna andel istället drygt en tredjedel (35 procent) och för life science-företagen endast en

femtedel (22 procent). Noterbart är också att vart tredje life science-företag har en bättre orderingsgång idag än för ett år sedan trots – och i vissa fall kanske på grund av – lågkonjunkturen.

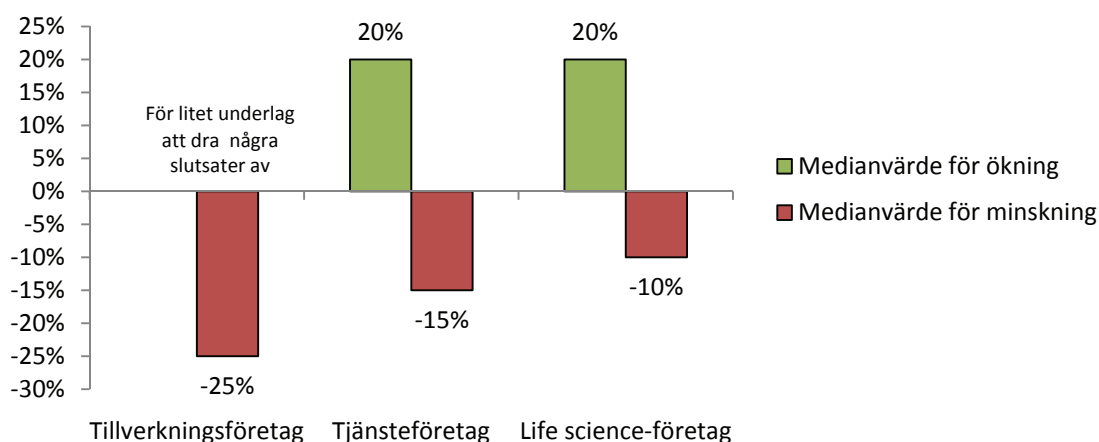
Figur 2.2 Utvecklingen av företagens orderingsgång det senaste året

De företag som uppger att orderingsgången har förbättrats eller försämrats ombads även att uppskatta hur stor förändringen är i procent. Figur 2.3 nedan visar medianvärdet per företagstyp för ökningen respektive minskningen av orderingsgången för de företag där den har ökat eller minskat. Skillnaderna mellan företagstyperna är små beträffande hur hög orderingsgångens ökning är. Medianvärdet för tjänsteföretag och life science-företag är 20 procent. Eftersom endast två tillverkningsföretag har uppgivit en ökning av orderingsgången redovisas inte detta i figur 2.3.

Ser vi istället till de företag som uppger att orderingsgången har minskat är minskningen störst för tillverkningsföretagen. Hälften av de tillverkningsföretag som uppger att orderingsgången sjunker menar att minskningen är 25 procent eller högre. För tjänsteföretagen är motsvarande siffra 15 procent och för life science-företagen tio procent. Slutsatsen är alltså att av de företag som har en sjunkande orderingsgång är nedgången som störst för tillverkningsföretagen och som minst för life science-företagen.

Figur 2.3 Förändring av orderingen det senaste året (medianvärde) för företag som har ökat respektive minskat orderingen

De företag som har en sjunkande orderingsgång pekar generellt sett på lågkonjunkturen som orsak, medan företag som har en ökad orderingsgång däremot inte anser att det beror på lågkonjunkturen. Som en VD för ett tjänsteföretag uttryckte sig:

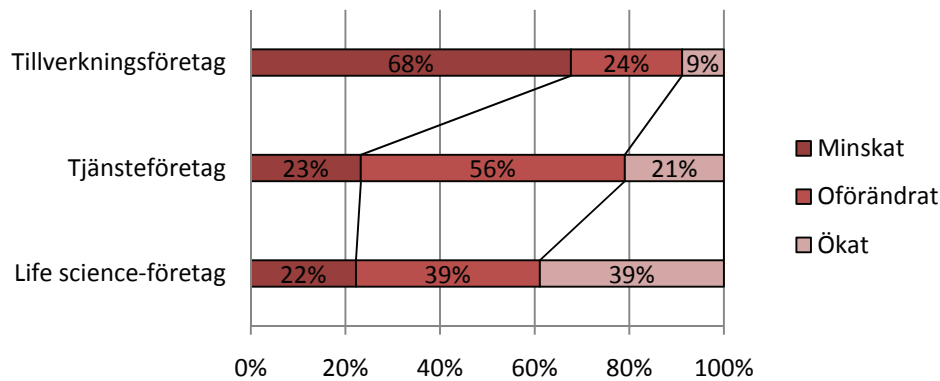
Jag har svårt att tro att vår ökade orderingsgång beror på lågkonjunkturen. Snarare är det så att vi inte påverkas av lågkonjunkturen.

2.1.3 Personalstyrka och varsel

Två andra indikatorer på hur väl det går för företag är hur personalstyrkan förändras över tid och huruvida företaget har lagda varsel eller planerar att varsla personal om uppsägning framöver. Förändringen i företagets personalstyrka uppvisar samma mönster som för orderingen. Respondenterna fick uppge om företagets personalstyrka har ökat, minskat eller förblivit densamma jämfört med för ett år sedan. Totalt sett uppger 36 procent av företagen att den har minskat, 23 procent att den har ökat och 41 procent att den är oförändrad. Jämför vi med totalbilden för orderingen är andelen företag som har minskat sin personalstyrka åtta procentenheter lägre än andelen företag som har haft en sjunkande orderingsgång.

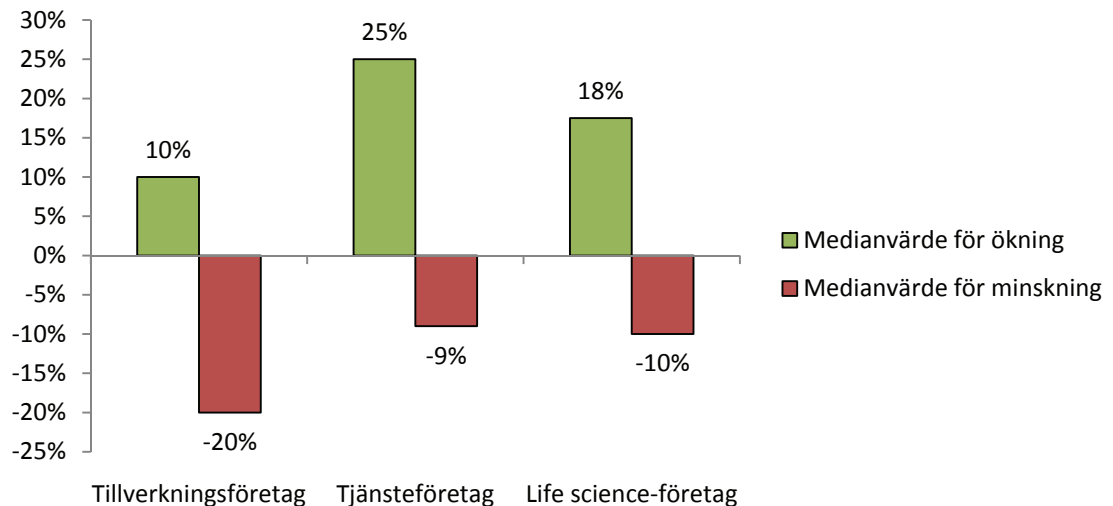
Precis som i fallet med orderingen föreligger stora skillnader mellan de tre företagstyperna. Nästan sju av tio (68 procent) tillverkningsföretag uppger att personalstyrkan har minskat jämfört med för ett år sedan. För tjänsteföretagen och life science-företagen är istället denna andel knappt en fjärdedel (23 respektive 22 procent). Noterbart är också att fyra av tio (39 procent) life science-företag har en större personalstyrka än för ett år sedan.

Figur 2.4 Utvecklingen av företagens personalstyrka det senaste året

De företag som uppgav att personalstyrkan har ökat eller minskat ombads uppskatta hur stor förändringen är i procent. Figur 2.5 nedan visar medianvärdet per företagstyp för ökningen respektive minskningen av personalstyrkan för de företag där den ökade eller minskade. Den tydligaste slutsatsen är att bland de företag vars personalstyrka ökade var ökningen som lägst bland tillverkningsföretagen. Bland de företag som minskade sin personalstyrka var minskningen också som störst bland tillverkningsföretagen.

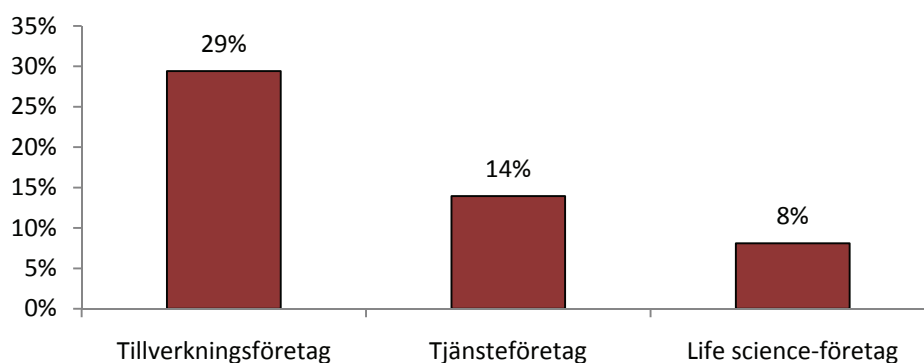
Figur 2.5 Förändring av personalstyrkan det senaste året (medianvärde) för företag som har ökat respektive minskat personalstyrkan

Precis som i fallet med orderingången ser företag som minskat sin personalstyrka det senaste året en koppling till lågkonjunkturen (även om vissa menar att personal har slutat av andra skäl). Företagen menar att de måste minska personalkostnaderna eftersom intäkterna har sjunkit.

Företagen tillfrågades även huruvida de har några lagda varsel i nuläget eller planer på att varsla personal om uppsägning under 2009. Totalt sett har mindre än två av tio företag (17 procent) lagda varsel i nuläget eller planer på att varsla under 2009. Även här finns skillnader mellan företagstyperna. En så stor andel som 29 procent av tillverkningsföretagen har lagda varsel eller planer på att varsla personal om uppsägning under 2009. Motsvarande andel för tjänsteföretagen och life science-företagen är 14 respektive åtta procent.

Figur 2.6 Andelen företag som har lagda varsel eller planer att varsla personal om uppsägning under 2009

Det finns flera anledningar till att företag inte har liggande varsel eller planer på att varsla personal om uppsägning under 2009. En del verkställande direktörer uppger att de har lagt varsel tidigare som redan har övergått till uppsägningar. Andra menar att de inte behöver göra detta eftersom deras företag går bra. Vissa har istället planer på att nyanställa. En VD vars företag har haft en minskad orderingång med 50 procent motiverar företagets beslut att inte varsla personal om uppsägning med att konjunkturen sannolikt vänder nästa år:

Vi har inte lagt några varsel. Vi tror att 2009 är ett förlorat år men att vändningen kommer 2010.

2.2 Lågkonjunkturens påverkan på det strategiska utvecklingsarbetet

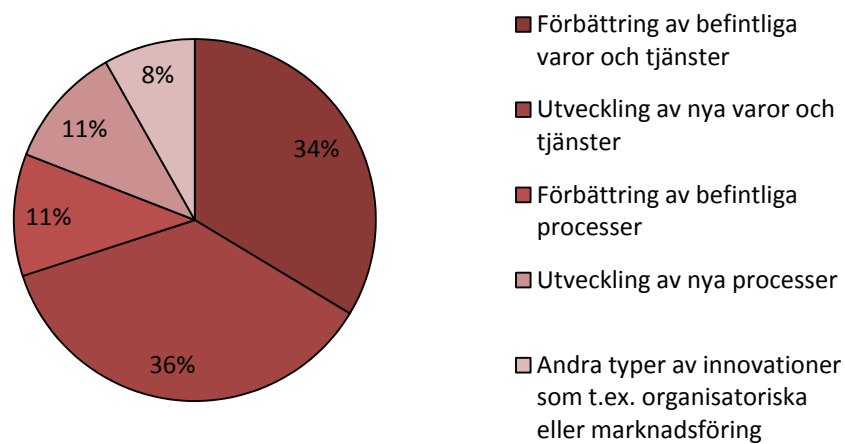
2.2.1 Inriktningen på företagets strategiska utvecklingsarbete

Respondenterna tillfrågades vilken inriktning deras strategiska utvecklingsarbete i huvudsak har. Det kan exempelvis handla om att företaget arbetar för att förbättra befintliga varor, tjänster eller processer. Men det kan också handla om att utveckla nya varor, tjänster eller processer. Figur 2.7 nedan illustrerar fördelningen mellan svarsalternativen. Av figuren kan vi utläsa att 70 procent av företagen anger att deras strategiska

utvecklingsarbete huvudsakligen är inriktat mot befintliga eller nya varor och tjänster medan 22 procent av företagen istället fokuserar på att antingen förbättra befintliga eller utveckla nya processer.

Om vi istället analyserar resultatet i termer av ”befintligt” och ”nytt” framgår att 45 procent av företagen riktar in sitt arbete mot att *förbättra befintliga* varor, tjänster eller processer, medan 47 procent av företagen satsar mer på att *utveckla nya* varor, tjänster eller processer. Inslagen av ”befintligt” och ”nytt” i företagens strategiska utvecklingsarbete är alltså ungefär lika stora.

Figur 2.7 Inriktningen på företagens strategiska utvecklingsarbete

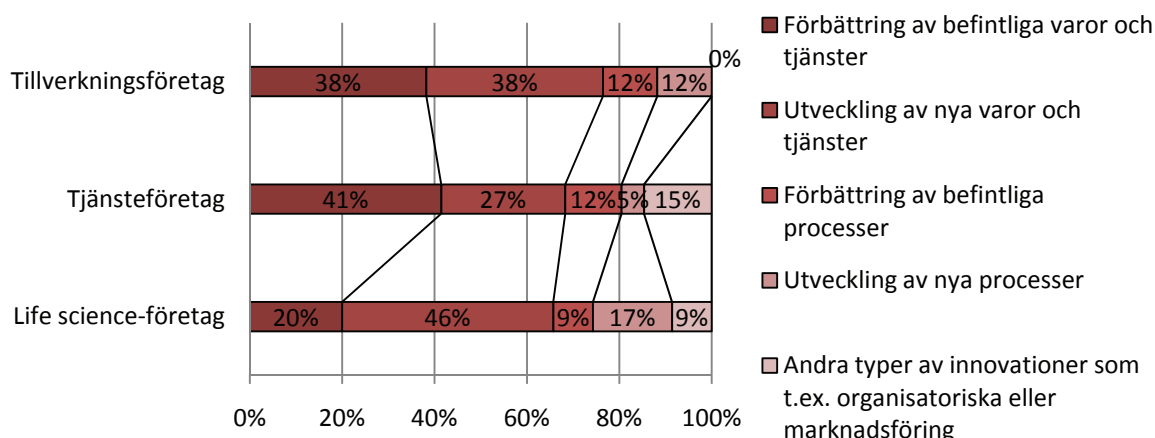

Frågan är huruvida det föreligger några systematiska skillnader i inriktningen på företagens strategiska utvecklingsarbete.

Tillverkningsföretagen inriktar sitt strategiska utvecklingsarbete i något högre utsträckning än de två övriga företagstyperna mot utveckling av varor och tjänster. Tjänsteföretagen har en högre andel andra innovationer (organisatoriska innovationer, marknadsföring etcetera) än tillverknings- och life science-företagen.

Om vi istället analyserar resultatet i termer av ”befintligt” och ”nytt” framgår att life science-företagen i större utsträckning än de övriga företagstyperna inriktar sitt strategiska utvecklingsarbete mot att utveckla någonting nytt. Detta gäller både varor och tjänster samt processer.

Figur 2.8 Inriktningen på företagens strategiska utvecklingsarbete efter företagstyp

Det framgår inte tydligt av materialet varför dessa skillnader finns. Olikheterna bör heller inte överdrivas. De skillnader som ändå föreligger kan exempelvis bero på verksamheternas olika karaktär. Läkemedel i vid bemärkelse är ett område där nya produkter ständigt utvecklas och det kan förklara life science-företagens höga andel inom utveckling av nya varor och tjänster samt processer. Många tillverkningsföretag, å andra sidan, är verksamma i ”mogna branscher” där produkterna är givna och att det strategiska utvecklingsarbetet därför inriktas mot att utveckla befintliga produkter och processer. Tjänsteföretagen bedriver också en stor del av det strategiska utvecklingsarbetet inom ramen för befintliga tjänster och processer.

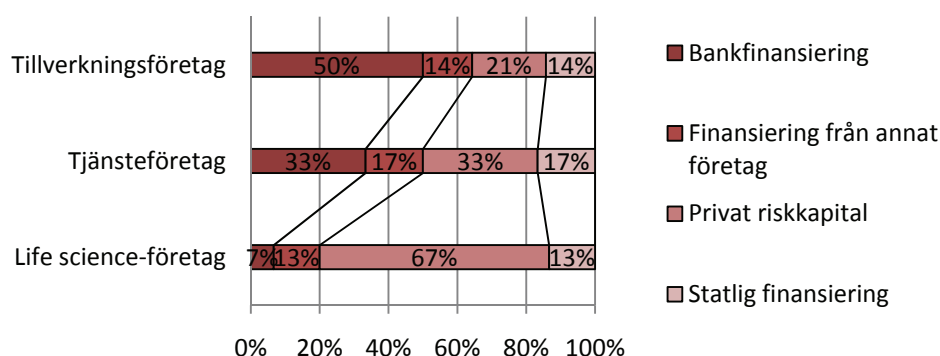
En del företagsledare är ovilliga att mer konkret beskriva innehållet i det strategiska utvecklingsarbetet. Andra erbjuder tämligen utförliga beskrivningar som lätt blir väldigt tekniska till karaktären. Det strategiska utvecklingsarbetet handlar allt som oftast om att förbättra en befintlig eller utveckla en ny vara eller tjänst. Exempel på mer konkreta utvecklingsinsatser hos de tre företagstyperna är programutveckling inom IT för driftunderhållssystem till fastighetsförvaltare inom kommunala bolag, att förbättra tätskikt för tak eller att utveckla användningen av medicinska silikon inom sjukvården samt tidig läkemedelsutveckling.

2.2.2 Finansieringen av företagens strategiska utvecklingsarbete

44 procent av företagsledarna uppger att deras företag har sökt extern finansiering för strategiskt utvecklingsarbete under det senaste året. Dessa företag fick därför svara på vilken huvudsaklig finansieringsform som det avser. Fyra av tio (41 procent) anger privat riskkapital och tre av tio (29 procent) bankfinansiering. Finansiering från annat företag samt statlig finansiering står för 15 procent vardera.

Andelarna statlig finansiering och finansiering från annat företag är tämligen lika mellan företagstyperna. Däremot finns stora skillnader när det gäller bankfinansiering och privat riskkapital. Hälften av tillverkningsföretagen har angivit bankfinansiering, medan motsvarande andel för tjänsteföretagen är 33 procent och endast sju procent för life science-företagen. Det omvända förhållandet råder för privat riskkapital, där 67 procent av life science-företagen har angivit denna källa som extern finansiering av det strategiska utvecklingsarbetet. Motsvarande andel är 33 procent för tjänsteföretagen och 21 procent för tillverkningsföretagen. Resultatet visar därför att de tre företagstyperna till stora delar använder olika källor för den externa finansieringen av det strategiska utvecklingsarbetet.

Figur 2.9 Extern finansieringsform för företag som sökt stöd för det strategiska utvecklingsarbetet

Samtidigt ska noteras att över hälften av alla företag (56 procent) inte har sökt extern finansiering för det strategiska utvecklingsarbetet.

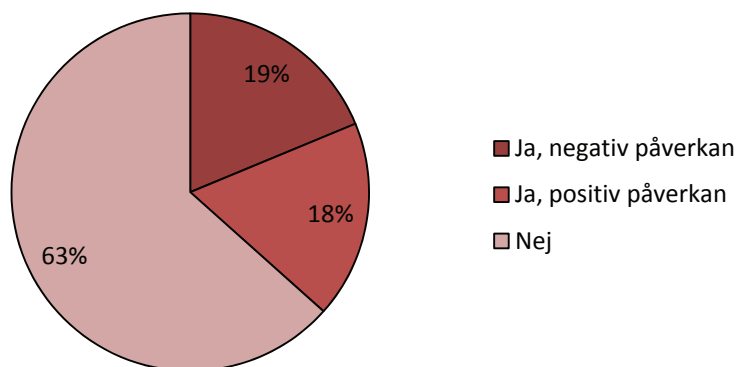
Tjänsteföretagen har en högre andel som inte har sökt extern finansiering (62 procent) än de två övriga företagstyperna. En del verkställande direktörer uppger att deras företag inte har något behov av extern finansiering eftersom det strategiska utvecklingsarbetet finansieras med interna medel. Några menar att de inte sökt det senaste året, men att det kan komma att bli aktuellt framöver. Det finns också företagsledare som säger att även om inte deras företag har sökt så är de medvetna om att det är svårt att få extern finansiering i dagens läge.

2.2.3 Lågkonjunktorens påverkan på företagens strategiska utvecklingsarbete

Företagsledarna tillfrågades huruvida lågkonjunktoren har påverkat det strategiska utvecklingsarbetet. Enbart en dryg tredjedel av företagen (37 procent) uppger att lågkonjunktoren har påverkat deras strategiska utvecklingsarbete. De fick även möjlighet att motivera på vilket sätt. Utifrån detta svar har Sweco Eurofutures gjort ytterligare en indelning mellan de

företag som i något avseende har satsat mer pengar eller tid eller på annat sätt intensifierat sitt strategiska utvecklingsarbete samt de företag som satsar mindre. Noterbart är att andelen företag som uppger att lågkonjunkturen har en positiv påverkan på företagets strategiska utvecklingsarbete i stort sett är lika stor som den som satsar mindre.

Figur 2.10 Företagsledarnas uppfattning huruvida lågkonjunkturen har påverkat det strategiska utvecklingsarbetet

De som menar att det strategiska utvecklingsarbetet *inte* har påverkats av lågkonjunkturen framhåller att de generellt sett inte påverkas av lågkonjunkturen, att utvecklingsarbetet ingår i ett långsiktigt planeringsarbete eller att det är viktigt att bedriva ett utvecklingsarbete för att stå sig väl i konkurrensen. En VD för ett tjänsteföretag motiverar sitt svar på följande vis:

Strategin är så pass genomarbetad att ett hack i kurvan inte påverkar. Vi vet liksom var vi är på väg. Det är möjligt att det kanske tar lite längre tid, men det ändrar på intet sätt förutsättningarna.

För de företag som har förändrat sitt strategiska utvecklingsarbete i negativ bemärkelse som ett resultat av lågkonjunkturen uppger att det är svårt att få kapital för sina satsningar, att de skjuter investeringar på framtiden och att investeringsvolymen minskar. Två verkställande direktörer för ett tjänsteföretag respektive ett tillverkningsföretag uttrycker sig på följande sätt:

Arbetet har bromsats upp. Allt handlar om 'cash flow'.

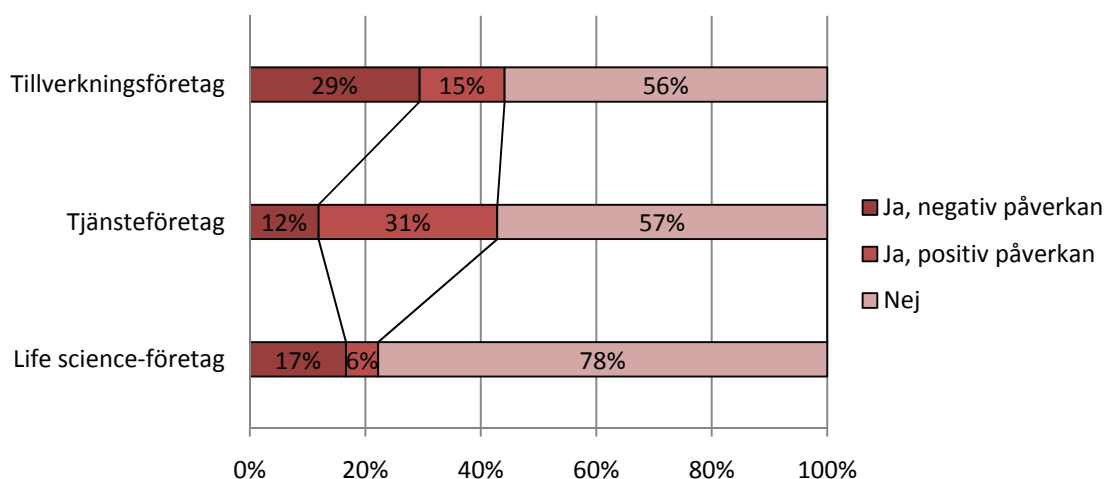
Lågkonjunkturen har gjort att vi har skjutit produktprojekt och investeringar på framtiden.

De företag som snarare har förändrat sitt utvecklingsarbete i positiv bemärkelse som ett resultat av lågkonjunkturen är mindre konkreta i sina motiveringar. Generellt sett menar respondenterna att lågkonjunkturen tvingar företagen att tänka i nya banor. En VD för ett life science-företag formulerar detta på följande sätt:

Fattigdom och armod är lite av en katalysator för att hitta på nya saker. Så lågkonjunkturen har nog gjort att vårt strategiska utvecklingsarbete blivit intensivare än tidigare. I högkonjunkturer är man så upptagen med att hinna med den ordinarie verksamheten. Nu får vi fundera på vad vi ska göra för att ha en bra position när vi väl kommer ur krisen.

I linje med hur lågkonjunkturen påverkar företagen i största allmänhet uppger tillverkningsföretagen i störst utsträckning att lågkonjunkturen påverkar det strategiska utvecklingsarbetet medan life science-företagen påverkas minst. Hela 44 procent av tillverkningsföretagen och 43 procent av tjänsteföretagen påverkas i detta avseende, medan motsvarande andel för life science-företagen enbart är 23 procent. Mot bakgrund av att lågkonjunkturen har slagit hårdare mot tillverkningsföretagen är det även logiskt att en väsentligt högre andel av dessa uppger att lågkonjunkturons påverkan är av det negativa slaget.

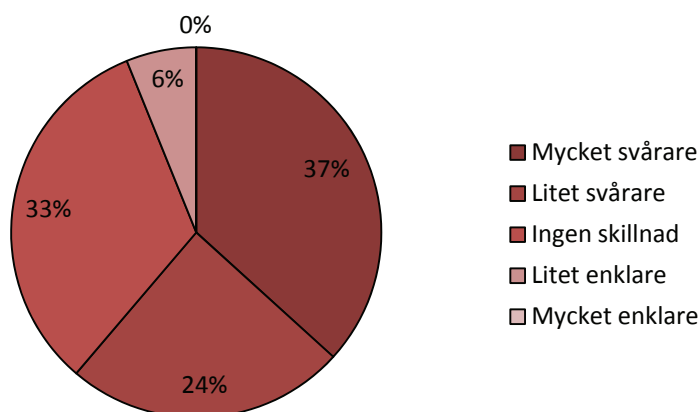
Figur 2.11 Företagsledarnas uppfattning huruvida lågkonjunkturen har påverkat det strategiska utvecklingsarbetet – efter företagstyp

Som nämndes ovan är tillgången till kapital en faktor som vissa företag anger som orsak till att det strategiska utvecklingsarbetet påverkas negativt av lågkonjunkturen. De företagsledare vars företag har sökt extern finansiering för det strategiska utvecklingsarbetet under det senaste året fick ta ställning till hur möjligheterna till denna finansiering har förändrats. Hela 37 procent menar att det har blivit mycket svårare och 24 procent att det har

blivit litet svårare att få extern finansiering. Det innebär att drygt sex av tio företag som har sökt extern finansiering för det strategiska utvecklingsarbetet tycker att det har skett en försämring. En tredjedel (33 procent) av dem som har sökt menar att det inte är någon skillnad. Enbart sex procent menar att det blivit lite lättare och inget företag uppger att det har blivit mycket lättare.

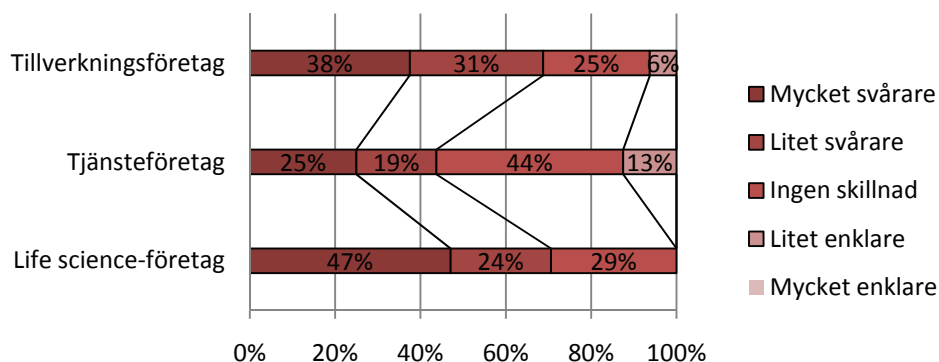
Figur 2.12 Upplevd förändring av möjligheterna till extern finansiering av strategiskt utvecklingsarbete

Sju av tio tillverknings- och life science-företag (69 respektive 71 procent) upplever att det har blivit mycket eller litet svårare att få extern finansiering för det strategiska utvecklingsarbetet medan enbart 44 procent av tjänsteföretagen anser det. Vad denna låga andel beror på framgår inte av de intervjuer som genomförts, men en tänkbar orsak är att tjänsteföretagen generellt sett har lägre kostnader för det strategiska utvecklingsarbetet än tillverknings- och life science-företagen.

En faktor som talar för detta är att en relativt liten andel av tjänsteföretagen upplever att lågkonjunkturen har en negativ påverkan på deras strategiska utvecklingsarbete. Om kostnaderna inte är särskilt höga blir behovet av neddragningar inte särskilt stort. Ytterligare en faktor som indikerar detta, vilket visas nedan, är att företagsledare för tjänsteföretagen i *lägre* utsträckning nämner tillgången till kapital och finansiering som den viktigaste faktorn för att företagen ska kunna öka satsningarna på strategiskt utvecklingsarbete.

Figur 2.13 Upplevd förändring av möjligheterna till extern finansiering av strategiskt utvecklingsarbete – efter företagstyp

En intressant följdfråga är huruvida det föreligger några skillnader mellan finansieringskällorna med avseende på hur enkelt eller svårt företagsledarna upplever det vara att få extern finansiering. Antalet respondenter är enbart sex stycken vardera i kategorierna ”finansiering från annat företag” och ”statlig finansiering”. Därför bör vi vara försiktiga med att dra definitiva slutsatser. Över 80 procent av respondenterna som har angivit bankfinansiering och privat riskkapital som extern finansieringskälla gör bedömningen att det blivit mycket eller litet svårare att få finansiering. Av de (få) företagen som finansierar verksamheten med hjälp av andra företag anser hälften att det har blivit mycket eller litet svårare och hälften att det inte är någon skillnad. Av de till antalet lika få företagen som angivit statlig finansiering som källa tycker en tredjedel att det blivit mycket eller litet svårare, en tredjedel att det blivit litet enklare och en tredjedel att det inte är någon skillnad jämfört med för ett år sedan.

Figur 2.14 Upplevd förändring av möjligheterna till extern finansiering av strategiskt utvecklingsarbete – efter finansieringsform

	Finansiering från			Statlig
	Bankfinansiering	annat företag	Privat riskkapital	finansiering
<i>Mycket svårare</i>	50%	17%	53%	17%
<i>Litet svårare</i>	33%	33%	29%	17%
<i>Ingen skillnad</i>	8%	50%	18%	33%
<i>Litet enklare</i>	8%	0%	0%	33%
<i>Mycket enklare</i>	0%	0%	0%	0%

2.2.4 Vad behövs för att öka företagens satsningar på strategiskt utvecklingsarbete?

De flesta företagsledarna anser att strategiskt utvecklingsarbete är viktigt för deras företags konkurrenskraft i dagsläget. Hela 87 procent anger att det är avgörande eller mycket viktigt. Ytterligare tio procent anser att det är ganska viktigt. Antalet som uppger att det är ”inte särskilt viktigt” eller ”helt oväsentligt” är med andra ord försvinnande litet.

Vissa skillnader finns mellan företagstyperna. Tjänsteföretagen och life science-företagen har svarat på ungefär samma sätt. En något större andel av life science-företagen har angett att det strategiska utvecklingsarbetet är avgörande. Andelen företagsledare för tillverkningsföretag som har svarat att arbetet är avgörande är väsentligt lägre än de två övriga företagstyperna. Istället har tillverkningsföretagen en större andel som uppger att det strategiska utvecklingsarbetet är ganska viktigt. Detta resultat kan bero på att tillverkningsföretagen i högre utsträckning verkar inom ”mogna” branscher eller att det strategiska utvecklingsarbetet främst handlar om att förbättra befintliga produkter och processer.

Figur 2.15 Företagsledarnas uppfattning om betydelsen av strategiskt utvecklingsarbete

	Tillverkningsföretag	Tjänsteföretag	Life science-företag
Avgörande	26%	51%	57%
Mycket viktigt	44%	44%	35%
Ganska viktigt	24%	2%	5%
Inte särskilt viktigt	6%	0%	0%
Helt oväsentligt	0%	2%	3%

De få företag som uppger att det strategiska utvecklingsarbetet är helt oväsentligt eller inte särskilt viktigt menar att ett sådant arbete inte är särskilt nödvändigt för dem. En företagsledare uttrycker sig på följande vis:

Anledningen till att strategiskt utvecklingsarbete inte är särskilt viktigt för oss är att vår bransch (stålbranschen) är en väldigt mogen bransch.

Den allra sista frågan som ställdes till företagsledarna är vilken den viktigaste faktorn är för att företaget ska kunna öka satsningarna på strategiskt utvecklingsarbete. De öppna svaren kunde delas in i tre centrala områden.

- Att konjunkturen vänder och efterfrågan ökar
- Bättre tillgång till kapital och finansiering (internt och/eller externt)
- Kompetensen hos de anställda samt tillgången till kompetent arbetskraft

Knappt en tredjedel (30 procent) av företagsledarna anser att den viktigaste faktorn är att efterfrågan ökar och att konjunkturläget förbättras. En nästintill lika hög andel (29 procent) anser att tillgången till kapital och finansiering är den viktigaste faktorn.

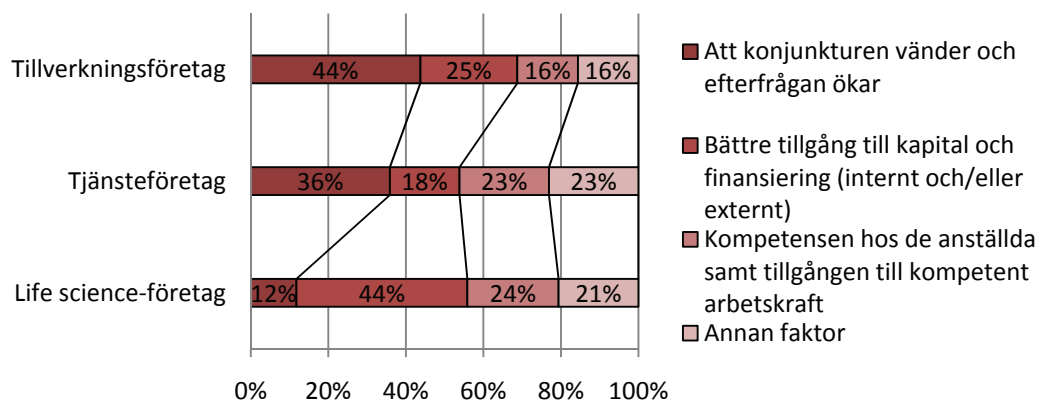
Drygt en femtedel (21 procent) av företagsledarna framhåller betydelsen av den egna förmågan, de anställdas kompetens och vikten av att hitta rätt kompetens. Detta svar är inte relaterat till lågkonjunkturen. Problemet med att hitta rätt kompetens utgör snarare ett ”matchningsproblem” där arbetstagarnas kompetenser inte är i överensstämmelse med vad arbetsgivaren efterfrågar. Detta problem förekommer i låg- såväl som i högkonjunkturer. En femtedel (20 procent) av svaren kategoriseras som ”övrigt”. Dessa svar är förstås blandade. Det kan handla om allt från betydelsen av att den marknad som företaget agerar på expanderar, möjligheterna till samverkan med andra företag samt nätverkande med kunder.

Frågan är då om företagsledare i de tre företagstyperna fäster olika stor vikt vid dessa faktorer för ökade satsningar på strategiskt utvecklingsarbete. Andelen företagsledare som identifierar ”kompetensen hos de anställda samt tillgången till kompetent arbetskraft” och ”annan faktor” är ganska lika mellan företagstyperna. Tillverkningsföretagens andelar är något lägre än de två övriga företagstypernas andelar.

De stora skillnaderna finner vi istället för faktorerna ”att konjunkturen vänder och efterfrågan ökar” samt ”bättre tillgång till kapital och finansiering”. Hela 44 procent av tillverkningsföretagen menar att det viktigaste är att konjunkturen vänder och att efterfrågan ökar. Denna andel är 36 procent för tjänsteföretagen och endast 12 procent för life science-företagen. Detta resultat bör tolkas mot bakgrund av att tillverkningsföretagen har drabbats hårdast av lågkonjunkturen och att life science-företagen har klarat sig bäst.

Ser vi istället till andelarna som uppgivit tillgången till kapital och finansiering säger 44 procent av företagsledarna för life science-företagen att det är den viktigaste faktorn för att företaget ska kunna satsa mer på strategiskt utvecklingsarbete. Motsvarande andel för tillverkningsföretagen är 25 procent och 18 procent för tjänsteföretagen. En tänkbar förklaring till denna skillnad kan vara att life science-företag och tillverkningsföretag har högre kostnader för det strategiska utvecklingsarbetet än vad tjänsteföretag har.

Figur 2.16 Företagsledarnas uppfattning om vad som behövs för att företagen ska kunna öka satsningarna på det strategiska utvecklingsarbetet

3 Sammanfattande slutsatser

I detta avslutande kapitel sammanfattas de slutsatser som kan dras av undersökningen med utgångspunkt i frågeställningarna i det inledande kapitlet.

3.1 Lågkonjunkturen påverkar företagen i olika hög utsträckning

Hur slår lågkonjunkturen mot innovativa små och medelstora företag? Och drabbar lågkonjunkturen vissa typer av företag hårdare än andra? Föreliggande undersökning visar att lågkonjunkturen drabbar företagen negativt i flera avseenden. Många företag får en lägre orderingång och tvingas att anpassa sin personalstyrka. 17 procent av företagen har i nuläget lagda varsel eller planer på att varsla anställda om uppsägning under 2009. Vissa av företagen har redan varslat och sagt upp personal.

Undersökningen visar också att vissa typer av företag drabbas hårdare än andra. Av de tillverkningsföretag vars orderingång och personalstyrka har minskat har de också minskat avsevärt kraftigare än i motsvarande grupper i de övriga företagstyperna. En större andel av tillverkningsföretagen varslar också personal om uppsägning. Life science-företagen går i regel bäst och tjänsteföretagen ligger någonstans mitt emellan tillverkningsföretagen och life science-företagen i de indikatorer som inkluderas i undersökningen. Generellt sett är företagsledarna för tillverkningsföretagen också mer pessimistiska i sin bedömning av konjunkturläget än sina motsvarigheter i tjänsteföretagen och life science-företagen. De flesta gör bedömningen att botten av lågkonjunkturen ännu inte är nådd för deras företags vidkommande eller att de just nu befinner sig i botten.

Internationella svängningar i konjunkturen tenderar att påverka exportindustrin först. I ett senare skede drabbas tjänsteföretagen som främst har hemmamarknaden som bas för avsättning av produkterna. Därför finns det också anledning att tro att tjänsteföretagen kommer att drabbas hårdare framöver än vad de hittills gjort. Det är möjligt att den höga andelen (43 procent) tjänsteföretag som uppger att lågkonjunkturen inte har påverkat dem skulle vara lägre ifall undersökningen istället gjordes ett år fram i tiden. Eller så är de innovativa tjänsteföretagen i denna undersökning mindre känsliga än tjänstesektorn i dess helhet.

3.2 Vissa skillnader mellan branschernas strategiska utvecklingsarbete och dess externa finansieringsformer

Vilken inriktning har företagens strategiska utvecklingsarbete och hur finansieras arbetet? Finns det några skillnader mellan olika typer av företag? De allra flesta företagsledarna – oavsett företagstyp – anser att det strategiska utvecklingsarbetet är viktigt för företagets konkurrenskraft. På en övergripande nivå visar undersökningen att företagens strategiska utvecklingsarbete främst är inriktat mot att förbättra befintliga eller utveckla nya varor och tjänster snarare än processer, organisatoriska innovationer, marknadsföring etcetera. Detta mönster gäller för samtliga tre företagstyper.

En annan generell slutsats är att det strategiska utvecklingsarbetet är inriktat mot att utveckla *nya* produkter och processer i lika hög grad som att förbättra de befintliga. Tillverknings- och tjänsteföretagen har grovt sett en liknande mix mellan utveckling av befintligt och nytt. Life science-företagens strategiska utvecklingsarbete domineras istället av utvecklingen av *nya* produkter och processer.

Mindre än hälften av företagsledarna uppger att deras företag har sökt extern finansiering för strategiskt utvecklingsarbete under det senaste året. Privat riskkapital är den vanligaste externa finansieringsformen följt av bankfinansiering. Finansiering från annat företag samt statlig finansiering står för markant lägre andelar. En tydlig skillnad föreligger mellan tillverkningsföretag och life science-företag där tillverkningsföretag framförallt förlitar sig till bankfinansiering medan life science-företag använder privat riskkapital.

3.3 Lågkonjunkturen har främst påverkat tillverkningsföretagens strategiska utvecklingsarbete negativt

Kan vi se några effekter av lågkonjunkturen på företagens strategiska utvecklingsarbete? De företag som har sökt extern finansiering för det strategiska utvecklingsarbetet menar att det har blivit svårare att få finansiering för detta jämfört med för ett år sedan. Men totalt sett är det bara en knapp femtedel av samtliga företagsledare i undersökningen som menar att lågkonjunkturen påverkar företagets satsningar på strategiskt utvecklingsarbete negativt, exempelvis i form av mindre avsatta pengar och/eller mindre nedlagd arbetstid. Av dem som uppger att lågkonjunkturen har en påverkan är andelen som menar detta i negativ bemärkelse högre för tillverkningsföretag än för de två övriga kategorierna. Nästan två tredjedelar av företagen menar att lågkonjunkturen inte påverkar företagets strategiska utvecklingsarbete.

Om detta är en korrekt bedömning från företagsledarnas sida blir slutsatsen att lågkonjunkturen (hittills) har haft en begränsad påverkan på dessa företags strategiska utvecklingsarbete. Vad gäller life science-företagen har dessa inte påverkats nämnvärt av lågkonjunkturen. Det är istället företagsledarna inom tillverkningsföretagen som i störst utsträckning uppger att lågkonjunkturen påverkar deras strategiska utvecklingsarbete i negativ bemärkelse. Det hänger med största sannolikhet samman med att lågkonjunkturen har drabbat tillverkningsföretagen hårdast. Framöver lär emellertid lågkonjunkturen även drabba tjänsteföretagen i allt högre utsträckning, vilket kan få negativa konsekvenser för deras strategiska utvecklingsarbete.

Bilaga 1: Intervjufrågor

Introduktion:

Vi (SKOP/Sweco) genomför på uppdrag av Svenskt Näringsliv och innovationsmyndigheten VINNOVA en undersökning där vi vill ta tempen på investeringsläget just nu i innovativa små och medelstora företag. Vi har valt ut ett mindre antal företag och vi hoppas att ni kan berätta hur läget ser ut i ert företag. (Alla företag är självklart anonyma. Undersökningen tar bara 10 minuter. Resultatet kommer att presenteras under politikerveckan i Almedalen och kan bidra till att småföretagens villkor lyfts fram i debatten.)

Frågor:

- 1 Hur bedömer ni konjunkturläget utifrån ert företags perspektiv?
 - a Botten är inte nådd ännu
 - b Vi befinner oss just nu i botten
 - c Vändningen har redan kommit
 - d Konjunkturläget har inte påverkat oss
- 2 Jämfört med för ett år sedan. Är er orderingång idag bättre eller sämre till följd av lågkonjunkturen? Eller är det ingen skillnad?
 - a Bättre
 - b Ingen skillnad
 - c Sämre

OM BÄTTRE ELLER SÄMRE:

- 3 Ungefär hur många procent har den förändrats?
.....
- 4 Jämfört med för ett år sedan. Har företagets personalstyrka minskat till följd av lågkonjunkturen? Eller är den oförändrad? (Detta inkluderar tillfällig och inhyrd personal.)
 - a Ökat
 - b Oförändrat
 - c Minskat

OM ÖKAT ELLER MINSKAT:

- 5 Ungefär hur många procent har det förändrats?
.....

- 6 Har företaget några lagda varsel eller planer på att varsla personal om uppsägning under 2009?
- a Ja
 - b Nej

Nu följer några frågor om företagets strategiska utvecklingsarbete.

Med detta menar vi Den verksamhet som genomförs med syfte att utveckla och/eller implementera nya eller väsentligt förbättrade varor/tjänster eller processer. (Vi inkluderar förutom forskning och utveckling inklusive personalkostnader, även förvärv av maskiner, utrustning, programvara och licenser, konstruktions- och utvecklingsarbete, fortbildning, marknadsföring kopplad till innovationsverksamheten.)

- 7 Hur viktigt är strategiskt utvecklingsarbete för ert företags konkurrenskraft idag?
- a Avgörande
 - b Mycket viktigt
 - c Ganska Viktigt
 - d Inte särskilt viktigt
 - e Helt oväsentligt

OM e PÅ FRÅGA 7:

- 8 Varför?

.....

TACKA OCH AVSLUTA INTERVJUN!

OM a-d PÅ FRÅGA 7:

- 9 Vad består ert strategiska utvecklingsarbete i huvudsak av?
-
- 10 Vilket är det viktigaste syftet med ert nuvarande strategiska utvecklingsarbete?
- a Förbättring av befintliga varor och tjänster
 - b Utveckling av nya varor och tjänster
 - c Förbättring av befintliga processer
 - d Utveckling av nya processer
 - e Andra typer av innovationer som t.ex. organisatoriska eller marknadsföring
- 11 Jämfört med för ett år sedan. Har lågkonjunkturen påverkat (ersatsningar på) företagets strategiska utvecklingsarbete?
- a Ja
 - b Nej

OM JA:

12 På vilket sätt? (till exempel: förändrad tidshorisont, samarbete, nyutveckling eller förbättringsarbete)

.....

OM NEJ:

13 Varför inte?

.....

14 Jämfört med för ett år sedan. Hur har möjligheterna till extern finansiering av strategiskt utvecklingsarbete förändrats? Är det nu

- a Mycket svårare
- b Litet svårare
- c Ingen skillnad
- d Litet enklare
- e Mycket enklare
- f Har ej sökt finansiering

OM ALTERNATIV a-e PÅ FRÅGA 14:

15 Ni svarade Vilken finansieringsform avser det?

- a Privat riskkapital
- b Statlig finansiering
- c Bankfinansiering
- d Finansiering från annat företag
- e Annan typ av finansiering, Vilken

16 Vad anser ni är den viktigaste faktorn för att ert företag ska kunna öka satsningarna på strategiskt utvecklingsarbete?

.....

TACKA OCH AVSLUTA INTERVJUN!

VINNOVAs publikationer

Juli 2009

För mer info eller för tidigare utgivna publikationer se www.VINNOVA.SE

VINNOVA Analys

VA 2009:

- 01 Svenska tekniker 1620 - 1920
- 02 Effekter av statligt stöd till fordonsforskning - Betydelsen av forskning och förnyelse för den svenska fordonsindustrins konkurrenskraft. *För kortversion på svenska respektive engelska se VA 2009:11 och VA 2009:12*
- 03 Evaluation of SIBED. Sweden - Israeli test bed program for IT applications. *Finns endast som PDF*
- 04 Swedish possibilities within Tissue Engineering and Regenerative Medicine
- 05 Sverige och FP7 - Rapportering av det svenska deltagandet i EUs sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling. *Finns endast som PDF*
- 06 Hetast på marknaden - Solenergi kan bli en av världens största industrier
- 07 Var ligger horisonten? - Stor potential men stora utmaningar för vägkraften
- 08 Vindkraften tar fart - En strukturell revolution?
- 09 Mer raffinerade produkter - Vedbaserade bioraffinaderier höjer kilovärdet på trädet
- 10 Förnybara energikällor - Hela elmarknaden i förändring
- 11 Sammanfattning - Effekter av statligt stöd till fordonsforskning. *Kortversion av VA 2009:02, för engelsk kortversion se VA 2009:12*
- 12 Summary - Impact of Government Support to Automotive Research. *Engelsk kortversion av VA 2009:02, för svensk kortversion se VA 2009:11*
- 13 Singapore - Aiming to create the Biopolis of Asia
- 14 Fight the Crisis with Research and Innovation? Additional public investment in research and innovation for sustainable recovery from the crisis.
- 15 Life Science Research and Development in the United States of America - An overview from the federal perspective. *Finns endast som PDF*
- 16 Two of the "new" Sciences - Nanomedicine and Systems Biology in the United States. *Finns endast som PDF*
- 17 Priority-setting in the European Research Framework Programme

VA 2008:

- 01 VINNOVAs Focus on Impact - A Joint Approach for Impact Logic Assessment, Monitoring, Evaluation and Impact Analysis
- 02 Svenskt deltagande i EU:s sjätte ramprogram för forskning och teknisk utveckling. *Finns endast som PDF*
- 03 Nanotechnology in Sweden - an Innovation System Approach to an Emerging Area. *För svensk version se VA 2007:01*
- 04 The GSM Story - Effects of Research on Swedish Mobile Telephone Developments. *För kortversion på svenska respektive engelska se VA 2008:07 och VA 2008:06*
- 05 Effektanalys av "offentlig såddfinansiering" 1994 - 2004
- 06 Summary - The GSM Story - Effects of Research on Swedish Mobile Telephone Developments. *Kortversion av VA 2008:04, för kortversion på svenska se VA 2008:07.*
- 07 Sammanfattning - Historien om GSM - Effekter av forskning i svensk mobiltelefoniutveckling. *Kortversion av VA 2008:04, för engelsk kortversion se VA 2008:06*
- 08 Statlig och offentlig FoU-finansiering i Norden
- 09 Why is Danish life science thriving? A case study of the life science industry in Denmark
- 10 National and regional cluster profiles - Companies in biotechnology, pharmaceuticals and medical technology in Denmark in comparison with Sweden
- 11 Impacts of the Framework Programme in Sweden
- 12 A benchmarking study of the Swedish and British life science innovation systems. Comparison of policies and funding. *Finns endast som PDF*
- 13 Looking over the Shoulders of Giants - A study of the geography of big pharma R&D and manufacturing operations. *Finns endast som PDF*
- 14 Utvärdering av MERA-programmet

VINNOVA Information

VI 2009:

- 02 Forskning om chefskap. Presentation av projekten inom utlysningen Chefskap; förutsättningar, former och resultat. *För engelsk version se VI 2009:03*
- 03 Research on the managerial tasks: condition, ways of working and results. *Finns endast som PDF. För svensk version se VI 2009:02*
- 04 Högskolan utmaningar som motor för innovation och tillväxt - 24-25 september 2008
- 05 VINNOVA news
- 06 Årsredovisning 2008
- 07 Innovationer för hållbar tillväxt. *För engelsk version se VI 2009:08*
- 08 Innovations for sustainable Growth. *För svensk version se VI 2009:07*
- 09 Forska&Väx
- 10 Ungdomar utan utbildning - Tillväxtseminarium i Stockholm 4 mars 2009

VI 2008:

- 01 Upptäck det innovativa Sverige.
- 02 Forskningsprogrammet Framtidens personresor - Projektbeskrivningar
- 03 Passenger Transport in the Future - Project Descriptions
- 04 Vehicle ICT - Project Descriptions
- 06 Årsredovisning 2007
- 07 Innovationer och ledande forskning - VINNOVA 2007. *För engelsk version se VI 2008:08*
- 08 Innovations and leading research - VINNOVA 2007. *För svensk version se VI 2008:07*
- 09 Forskning och innovation för hållbar tillväxt
- 10 Swedish Competence Research Centres - within the Transport Sector and funded by VINNOVA
- 11 E-tjänster i offentlig verksamhet. *För engelsk version se VI 2006:18*
- 12 VINN Excellence Center - Investing in competitive research milieus
- 13 Relationships between R&D Investments, Innovation and Economic Growth - A Conference Summary
- 14 Arbetslivsutveckling för global konkurrenskraft
- 15 Innovationspolitik och tillväxt -

En seminarierapport från Svenskt Näringsliv, IF Metall och VINNOVA

- 16 Den kompetenta arbetsplatsen - Forskning om kompetens i arbetsplatsens relationer. Programkatal
- 17 Nya möjligheter för små och medelstora företag - Rapport från VINNOVAs seminarium för småföretag 3 september 2008
- 18 "No wrong door" alla ingångar leder dig rätt! - Erbjudande från nationella aktörer till små och medelstora företag
- 19 Forskning om kvinnors företagande - Presentation av projekten. *För engelsk version se VI 2008:23*
- 20 MERA-programmet - Projektkatalog 2008
- 21 The MERA-program - Project Catalogue 2008
- 22 VINNVÄXT - A programme to get Sweden moving! Regional growth through dynamic innovation systems
- 23 Research on Women's Entrepreneurship - A presentation of the ten projects funded by the programme. *För svensk version se VI 2008:19*
- 24 Mobilitet, mobil kommunikation och bredband - Branschforskningsprogram för IT & telekom
- 25 The Future in clean Transport - Stockholm 2009

VINNOVA Policy

VP 2009:

- 01 TRANSAMS uppföljning av "Nationell strategi för transportrelaterad FUD" åren 2005 - 2007. Två uppföljningar - en för 2005 och en för 2006 - 2007. *Finns endast som PDF*
- 02 VINNOVAs internationella strategi - att främja hållbar tillväxt i Sverige genom internationellt forsknings- och innovationssamarbete

VP 2008:

- 01 Forskning och innovation för hållbar tillväxt - VINNOVAs förslag till forsknings- & innovationsstrategi 2009-2012
- 02 Offentlig upphandling som drivkraft för innovation och förnyelse. *Finns endast som PDF. För engelsk version se VP 2007:03*

VINNOVA Rapport

VR 2009:

- 01 Affärsutveckling inom trämaufaktur och möbler - hur skapas effektivare värdekedjor? *Finns endast som PDF*
- 02 Användarna och datorerna - en historik 1960 - 1985
- 03 First Evaluation of the Berzelii Centra Programme and its centres EXSELENT, UCFB, Uppsala Berzelii & SBI Berzelii
- 04 Evaluation of SAFER - Vehicle and Traffic Safety Centre at Chalmers - a Centre of Excellence with financing from VINNOVA. *Finns endast som PDF*
- 05 Utvärdering av forskningsprogrammet SkeWood. *Finns endast som PDF*
- 06 Managing and Organizing for Innovation in Service Firms - A literature review with annotated bibliography. *Finns endast som PDF*
- 07 Den tjänstedominanta logiken - Innebörd och implikationer för policy.
- 08 Tjänster och relaterade begrepp - Innebörd och implikationer för policy.
- 09 Underlag för VINNOVAs satsningar inom transportsäkerhetsområdet. *Finns endast som PDF*
- 10 Utmaningar och kunskapsbehov - Om innovation, ledning och organisering i nio olika tjänsteföretag. *Finns endast som PDF*
- 11 De två kulturerna på Internet - En utmaning för företag, myndigheter och organisationer. Huvudrapport
- 12 Uppföljning av VINN NU-företag
- 13 Kartläggning av svensk FoU inom området IT och miljö - med fokus på teknikens indirekta och systemmässiga effekter. *Finns endast som PDF*
- 14 Forska&Väx - Hållbar tillväxt genom forskning och utveckling i Små- och Medelstora Företag
- 15 Tjänsteinnovationer för tillväxt
- 16 Behovet av genusperspektiv - om innovation, hållbar tillväxt och jämställdhet. *Finns endast som PDF*
- 17 Ekonomisk omvandling och makrologistiska kostnader. *Finns endast som PDF*
- 18 En undersökning av innovativa företags syn på strategiskt utvecklingsarbete i spåret av lågkonjunkturen. *Finns endast som PDF*

VR 2008:

- 01 Mot bättre vetande - nya vägar till kunskap på arbetsplatsen
- 02 Managing Open Innovation - Present Findings and Future Directions

- 03 Framtiden är öppen! Om problem och möjligheter med öppen källkod och öppet innehåll
- 04 First Evaluation of the Institute Excellence Centres Programme
- 05 Utvärdering av det Nationella Flygtekniska forskningsprogrammet - NFFP. Evaluation of the Swedish National Aeronautics Research Programme - NFFP
- 06 Utvärdering av Vehicle - Information and Communication Technology programmet - V-ICT
- 07 Kartläggning av ett halvt sekels jämställdhetsinsatser i Sverige
- 08 Politiken, offentlig verksamhet - en av tre parter i samverkan
- 09 Forsknings- och innovationspolitik i USA - Näringslivets fem roller
- 10 "Born to be wild" - 55+... eller hur förvandla en global demografisk förändring till ett svenskt styrke- och tillväxtområde?
- 11 DYNAMO 2 i halvtid - Rapport från VINNOVAs konferens på Ulfunda slott 10 - 11 april 2008
- 12 VINNVÄXT II - Generalist and Specialist Evaluation of process and knowledge development 2004 - 2007
- 13 Svensk makrologistik - Sammansättning och kostnadsutveckling 1997 - 2005
- 14 Leading Companies in a Global Age - Managing the Swedish Way
- 15 Chefskapets former och resultat. Två kunskapsöversikter om arbetsplatsens ledarskap
- 16 NRA Security - Swedish industry proposal for a National Research Agenda for security
- 17 University strategies for knowledge transfer and commercialisation - An overview based on peer reviews at 24 Swedish universities 2006
- 18 Vårda idéerna! - Trots många framgångsrika projekt inom vård och omsorg skapas inte varaktiga effekter. Varför förvaltas och utnyttjas inte idéerna?
- 19 Growth through Research and Development - what does the research literature say?
- 20 Sesam öppna dig! Forskarperspektiv på kvinnors företagande

VINNOVA är en statlig myndighet
med uppgift att främja hållbar tillväxt
genom finansiering av behovsmotiverad forskning
och utveckling av effektiva innovationssystem.

VERKET FÖR INNOVATIONSSYSTEM – SWEDISH GOVERNMENTAL AGENCY FOR INNOVATION SYSTEMS

VINNOVA, SE-101 58 Stockholm, Sweden Besök/Office: Mäster Samuelsgatan 56
Tel: +46 (0)8 473 3000 Fax: +46 (0)8 473 3005
VINNOVA@VINNOVA.se www.VINNOVA.se